

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ СКУПШТИНИ ВКС (16.04.2011.) ЗА ДОНОШЕЊЕ НОВОГ ПРАВИЛНИКА О СТРУЧНОМ УСАВРШАВАЊУ ВЕТЕРИНАРА

УВОД

Циљ сталног стручног усавршавања у свакој области, па и у области ветеринарске медицине, јесте побољшање квалитета услуга и подстицај и развој нових услуга. Суштина сталног стручног усавршавања је унапређење стручних компетенција.

Најбољи начин за реализацију овог циља јесте успостављање система акредитације програма обука који треба да обезбеди разноврсност, доступност, упоредивост и конкурентност програма обуке, да повећа обухват стручног усавршавања ветеринара, да омогући праћење и вредновање реализације програма обуке, као и континуирано унапређивање квалитета програма обуке.

Полазећи од наведеног, анализирали смо постојеће стање у области стручног усавршавања ветеринара, и на основу тога предлажемо промене.

АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

Стручно усавршавање ветеринара, као услов за обављање ветеринарске делатности регулисано је Законом о ветеринарству ("Сл. гласник Р Србије" бр. 91/2005;30/2010), Правилником о лиценци за обављање ветеринарске делатности и Правилником о стручном усавршавању ветеринара.

Закон о ветеринарству прописује да ветеринарску делатност може да обавља ветеринарска амбуланта, ветеринарска станица, ветеринарска клиника, ветеринарска апотека, центар за репродукцију животиња и вештачко осемењавање, лабораторија и друге ветеринарске организација које имају запослене ветеринаре са лиценцом. Услови за добијање и продужење лиценце дефинисани су Правилником о лиценци за обављање ветеринарске делатности и Правилником о стручном усавршавању ветеринара.

Неспорно је да је стручно усавршавање, како се то наводи у члану 4. и 5. Правилника, учешће у раду конгреса, симпозијума, саветовања, стручних и научних састанака, специјализованих тематских семинара и радионица, похађање и завршавање специјализованих курсева из различитих области ветеринарске делатности, студијски боравак, објављивање чланака и радова у научним и стручним часописима, ауторство у приручницима и књигама из области ветеринарске медицине, учење на даљину, затим праћење научних и стручних публикација, последипломске студије.

Међутим, наведени облици стручног усавршавања су сасвим различити како по циљевима, тако и методолошки, садржајно, организационо, дакле потпуно неупоредиви. Такође је спорно да ли, у којој мери и које компетенције развијају? Да ли су те компетенције релевантне за обављање ветеринарске делатности (што је и смисао лиценцирања)?

Нејасно је на основу којих критеријума је извршено бодовање различитих облика усавршавања (члан 6).

Принцип равноправности је нарушен у члану 5., јер се једна (мања) група ставља у привилегован положај. Уколико је циљ стручног усавршавања (како је то наведено у члану 1.): „обезбеђење и унапређење квалитета стручног рада у складу са дефинисаним стандардима за сваку област ветеринарске делатности и остваривања основе за стицање и продужавање лиценце“, парадокс је да се докторат, магистратура, специјализација и

мађународни сертификати сматрају трајним обликом стручног усавршавања. Правилник о стручном усавршавању треба да одреди мере и активности за СТАЛНО стручно усавршавање једнако за све ветеринаре који треба да продуже лиценцу. Докторат, магистратура, специјализација и мађународни сертификат онима који их поседују доносе посебна звања и бенефиције, тако да нема аргумената који оправдавају добијање трајне лиценце.

Потпуно је нејасно како је извршено бодовање у члану 6. Критеријуми наведени у члану 3:

- обим и садржина планираних програма
- научне и стручне компетенције извођача

нису јасни и уколико не постоје индикатори остављају велики простор за субјективност процењивача и арбитрарност у бодовању.

ПРЕПОРУКЕ

Имајући у виду горе наведено, сматрали смо да је потребно успоставити објективне критеријуме за процену програма обуке ветеринара кроз успостављање система акредитације који има за циљ обезбеђење квалитетне обуке ветеринара, која ће омогућити развијање њихових општих и специфичних компетенција. Успостављање система акредитације треба да обезбеди разноврсност, доступност, упоредивост и конкурентност програма обуке, да повећа обухват стручног усавршавања ветеринара, да омогући праћење и вредновање реализације програма обуке, као и континуирано унапређивање квалитета програма обуке. У складу са тим, било је потребно:

- а. дефинисати стандарде акредитације и индикаторе за сваки стандард
- б. утврдити поступак акредитације (садржина поступка, подношење и пријем пријава, процењивање програма обуке, ...)
- в. дефинисати контролу квалитета
- г. израдити листу општих и посебних компетенција

Из таквог система акредитације произлази и нови Правилник о стручном усавршавању који ће одредити мере и активности за стално стручно усавршавање ветеринара и дефинисати стално стручно усавршавање кроз реализацију акредитованих програма обуке и дефинисати опште и посебне компетенције.

СТАНДАРДИ ЗА АКРЕДИТАЦИЈУ ПРОГРАМА ОБУКЕ ЗА ВЕТЕРИНАРЕ

Стандард је мера квалитета у некој области. Стандарди се утврђују консензусом и треба да буду одобрени од надлежне институције у некој области. Стандарди настају и развијају се као резултат достигнућа у науци и техници, као и на основу искуства и добре праксе, у свим областима.

Ослањање на стандарде представља један од савремених императива квалитетног и ефикасног функционисања сваког система. Такође, стандарди учествују у осигурању и јачању професионалности и професионализма у систему. Они доприносе томе да се уједначе и јасно изразе професионалне норме, чиме директно утичу не само на оперативну ефикасност него и на укупан квалитет у функционисању система као целине.

Стандарди представљају неке од најпоузданијих показатеља нивоа развијености система. Поред тога, стандарди доприносе даљем развоју и усавршавању система. Захваљујући

стандардима могуће је да се компетентније, јасније и поузданије идентификују неадекватни елементи организације и функционисања система.

Стандарди имају динамичку и променљиву природу, што значи да рефлектују теоријско, концептуално и истраживачко напредовање у релевантним научним дисциплинама и трансформишу га у регулаторе професионалне и управљачке праксе у систему, али и место на коме се стечена практична професионална искуства уграђују у нова, стандардизована професионална решења, а тиме и у нове квалитативне помаке и напредовање система.

Према томе, акредитација програма обуке за ветеринаре, која представља основни корак ка успостављању система професионалног развоја кадрова и предуслов је за продужење лиценце, може да се одвија само према унапред дефинисаним стандардима.

Акредитација треба да обезбеди увођење система квалитета у програме стручног усавршавања и усагласи понуду и потражњу у областима стручног усавршавања и професионалног развоја ветеринара.

Дакле, систем акредитације подразумева стандардизован начин провере квалитета програма који се нуде и уједно чини базу за процену потребних, а недостајућих програма обука.

Стандарди су дефинисани као скуп индикатора на основу којих се процењује испуњеност дефинисаних услова. Процена се заснива на анализи испуњености јасно дефинисаних стандарда у актуелном моменту, преко понуђених индикатора.

За сваки овде утврђени стандард постоје минимални услови које би понуђени програм обуке требало да испуни да би био акредитован.

Сваки дефинисани стандард има кључ за процењивање који се налази у напмени испод стандарда.

Дакле, објективност у процени испуњености одређених стандарда се постиже дефинисањем индикатора преко којих је могуће проценити степен испуњености стандарда. С друге стране, индикатори којима се мери испуњеност одређених стандарда дају јасне смернице ауторима програма на који начин могу повећати квалитет својих програма.

Основни стандарди за процену квалитета програма обука су:

1. Научно - теоријска заснованост и савременост програма обуке;
2. Програм обуке доприноси развоју и унапређењу ветеринарске делатности
3. Програм обуке је заснован на савременим приступима учењу

СТАНДАРДИ И ИНДИКАТОРИ

СТАНДАРД 1

Научно-теоријска заснованост и савременост програма обуке

Испуњеност овог стандарда се процењује анализом приложеног програма.

Програм обуке садржи два јасно дефинисана и структурирана дела.

Први део се односи на теоријске оквире програма, научна сазнања или практична искуства на којима се програм заснива, тематске области (садржај програма), опште и специфичне циљеве (знања и вештине које програм развија) и очекиване исходе, као и

начине на које ће се евалуирати развој компетенција у појединим сегментима или програму у целини.

Други део програма садржи јасну структуру обуке: сегменте обуке/методске целине/радионице и временску динамику. Сваки сегмент обуке/методска целина/радионица треба да има дефинисан циљ који се жели остварити, садржај, активности, методе, технике и процедуре кроз које ће се то реализовати.

Индикатори:

1. Програм обуке је заснован на јасним и савременим теоријским поставкама.

Програм је у складу са савременим приступима у научним областима релевантним за ветеринарску медицину, прати стање развоја струке, науке и истраживања у одговарајућим областима; упоредив је у међународним и регионалним оквирима, усаглашен са европским стандардима.

2. Јасно је дефинисана повезаност понуђеног програма и образложеног теоријског концепта.

Теоријски оквир програма и изведене методске целине програма обуке су у јасној вези и/ или адекватно образложене.

3. Потреба за програмом обуке је релевантно утврђена.

Постоје јасни показатељи на основу којих је утврђена потреба за обуком, коју аутор предлаже. Показатељи могу бити различити извори информација - подаци, налази, истраживања, мишљења, документи итд.

Напомена: За даљу процену програма потребна је позитивна оцена за сва три индикатора.

СТАНДАРД 2

Програм обуке доприноси развоју и унапређењу ветеринарске делатности

Квалитет програма чини повезаност **свих његових елемената у функционалну целину**. Испуњеност овог стандарда се утврђује анализом оба дела програма обуке (теоријски оквир и структура).

Индикатори:

4. Програм обуке развија компетенције које доприносе побољшању квалитета услуга у ветеринарској делатности.

Циљеви и садржај обуке треба да одговарају потребама у пракси и допринесу стицању знања и развијању умећа неопходних за унапређење ветеринарских услуга.

Програм обуке подржава развој општих и/или посебних компетенција којима ће се унапредити ветеринарске услуге у одређеној области, а циљне групе којима је програм намењен су јасно наведене.

5. Циљеви програма обуке су јасно дефинисани.

Циљ одређује знања, вештине и ставове који се кроз програм обуке развијају.

6. Садржај програма је усклађен с циљем.

Код садржаја програма се процењује колико је усклађен с циљем и да ли предложени садржај обезбеђује остваривање циљева обуке тј. развој планираних компетенција.

7. Ефекти програма су дефинисани и усаглашени с циљевима програма.

Процењује се допринос унапређивању квалитета услуга (крајња добит за кориснике) и ниво унапређивања компетенција запослених.

8. Постоје утврђени поступци праћења и вредновања реализације програма и квалитета обуке.

Аутор програма има развијен поступак за праћење и вредновање обуке.

Аутор има развијену процедуру којом мери успешност савладаног програма и постоје јасни критеријуми за доделу сертификата о успешно савладаној обуци.

9. Постоје резултати евалуације програма и гарантују успешност програма.

Аутор чији је програм реализован наводи основне резултате евалуације, и то:

- резултати евалуације који се односе на сам програм обуке и његову реализацију (евалуација од стране учесника и/или евалуација од стране аутора),
- резултати евалуације примене програма у пракси (евалуација од стране учесника, аутора програма или спољњих процењивача).

Напомена: Потребна је позитивна оцена за индикаторе 4, 5, 6, 7 и 8. за програме који први пут конкуришу. За програме који су били акредитовани потребна је позитивна оцена и за индикатор 9.

СТАНДАРД 3

Програм је заснован је на савременим приступима учењу.

Индикатори:

10. Методе, технике и облици рада у реализацији програма обуке обезбеђују развој планираних компетенција.

Изабране методе су примерене и сагласне садржају обуке, а одабрани облици рада обезбеђују успешну примену предложених метода и техника и доприносе остваривању циљева обуке и обезбеђују развој компетенција.

11. Број учесника у групи омогућава остваривање циљева обуке.

Број учесника у групи је економичан и ефикасан, такав да омогућава партиципацију и активно учешће полазника.

12. Временска организација програма је примерена принципима ефективног рада.

Усклађени су обим садржаја програма и временски оквир реализације обуке. Трајање обуке је прецизно утврђено и предвиђени број сати/дана обуке је примерен форми образовања уз рад, односно на радном месту.

13. Постоји развијен радни и пратећи материјал за реализацију програма.

Материјал за обуку је у складу са постављеним циљевима, садржајима и очекиваним исходима.

Напомена: Потребна је позитивна оцена за индикаторе 10, 11, 12. и 13.

ЛИСТА ОПШТИХ И ПОСЕБНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА

Компетенције су комплет који се састоји од знања, вештина и ставова и манифестује се као могућност да се изврши одређена функција или одређена активност.

Програм треба да буде усмерен на развој компетенција којима ће се кроз пружање услуга унапредити ветеринарска делатност.

За процену релевантности компетенција могу послужити листа општих и листа посебних компетенција потребних за поједине области ветеринарске делатности.

Опште компетенције се односе на знања, вештине и ставове који су потребни ветеринарима, без обзира на област у којој обављају своју делатност; предуслов су за достизање стандарда квалитета рада.

Посебне компетенције се односе на знања и вештине које су релевантне за посебне области/делатности и претпоставка су за унапређивање и развој услуга у појединим областима/делатностима.

Напомена: Израда листе је у току тј. листа је стално отворена, наводимо као илустрацију неке компетенције:

- Интеграција научних сазнања ветеринарске медицине у постојећу праксу.
- Успешна комуникација (писана и усмена) са клијентима, јавношћу, колегама и надлежним институцијама.
- Знања и вештине тимског рада.
- Знања о организацији и менаџменту у ветеринарској пракси.
- Примена безбедних и делотворних процедура и терапија.
- Вештине и знања о превенцији и ослобађању животиња од патње.
- Примена знања и вештина у осигурању добробити животиња.
- Примена знања и вештина у промоцији и заштити јавног здравља.
- Демонстрирање свести о сопственим ограничењима и потреби тражења професионалног савета и подршке.
- Знања о потреби еутаназије и вештина извођења еутаназије адекватном методом, уз уважавање осећања власника.